

VIISTO VALO

HEIKKI HIETALA
VIISTO VALO
novellilajitelma

Suomentanut Jaakko Kankaanpää

sitruuna kustannus

Englanninkielinen alkuteos *Filtered Light - Other Stories*

Copyright © Heikki Hietala, 2012

First published by PfoxChase, a division of Pfoxmoor Publishing, 2012

1. painos

ISBN 978-952-5701-66-1

KL 84.2

Omar Khajamin ruba'i sivulla 132 Toivo Lyyin suomennoksesta

Pyhiinvaeltajien kuoro Richard Wagnerin oopperasta Tannhäuser sivulla 58

tuntemattoman suomentajan suomennoksesta

Kannen kuva Jouni Tossavainen

Kannen suunnittelu Jussi Jääskeläinen Kobaia Design

Sitruuna Kustannus Oy

www.sitruunakustannus.fi

Sisällys

Huvila	8
Kissankultaa	15
Leirintäalue: Osa 1 - Forssa	29
Tuuli pilleissä	36
Näin on	60
Hiilipohjainen	62
Valokuvan paikka	80
Sillan yli	89
<i>Les Feuilles Mortes</i>	106
Katoavainen mies	123
Lordi Stantonin rykmentti	133
Pesänjako	135
Lähetäjät	150
Valkoinen talja	163
Hän sokaisi minut tieteellä	176
Ajattele myönteisesti	192
Takku	195
Viisto valo	207
Jäähyväiskiirtue	219

MAA

Huvila

Huvila kyhjötti mäenrinteessä pienen järvisaaren rannassa. Se oli vanha hirsinen ulkorakennus, ja se oli ollut saarella vuodesta 1924, jolloin se oli tuotu sinne mantereelta. Pitäjän rakennusmiehet olivat kesän mittaan kunnostaneet sen huvilaksi läheisessä kaupungissa asuvalle apteekkarille. He olivat korottaneet sitä kerroksella, lisänneet lasikuistin ja rakentaneet neljä makuuhuonetta. Viidentoista huolettoman kesän, yhden maailmansodan ja muutaman rauhan vuosikymmenen jälkeen se oli asettunut paikoilleen niin täydellisesti, että sitä oli vaikea enää erottaa järveltä.

Aina keväällä palvelijat tulivat laittamaan sen kuntoon kesää varten, ja syksyllä he lähtivät viimeisinä pantuaan sen talviteloille. Silloin omistajat olivat jo palanneet kaupunkiin mukanaan muistot kesän riemuista. Talo jäi aloilleen ikkunat luukuin suljettuina, ovet lukittuna ja tavarat suojaan korjattuina odottamaan lumen valtaa.

Maailma muuttui ja onni vaihteli, kesäkuukaudet karttuivat vuosiksi ja vuosikymmeniksi ja apteekkarin perhe myi saaren. Uudet omistajat nauttivat pienestä saarestaan kolmekymmentä vuotta, viettivät siellä kaiken vapaa-aikansa, näkivät viiden lapsensa varttuvan aikuisiksi ja ottivat lopulta tavakseen istua iltaisin hiekka-

rannalla saaren länsipäässä katselemissa, miten aurinko suuteli luoteessa metsää ja vetäytyi piiloon muutaman tunnin ajaksi.

Nyt oli kuitenkin marraskuu: järveä peitti kristallinkirkas kansi ja maa välkkyi pieniä jäätimantteja. Perheen jäseniä oli käynyt viimeksi huvilalla kuukautta aiemmin panemassa ovet lukkoon, korjaamassa puutarhatuolit ja riippumatot talteen ja kääntämässä veneet. Talo tunsu vuodenkierron tavat jo hyvin ja näytti odottavan hiljaa ja kärsivällisesti uutta kevättä.

Eräänä iltana seudun varikset olivat kerääntyneet yhteen talon vieressä kasvavista suurista männyistä. Kaksikymmenpäinen kokous selvitti kysymykset nokkimisjärjestyksestä, raakkui ja räpisteli ja teki yleisesti ottaen kaikkea varismaista, kunnes yksi niistä näki jotakin, mitä ei ollut nähnyt koskaan ennen.

Kuistin portaiden juureen ilmestyi tai pikemminkin muovautui tyhjästä valoa hohtava pallo. Varikset lopettivat raakkumisensa ja kallistivat päätään nähdäkseen paremmin. Himmeä valkoinen valopallo venyi ja vanui ja halkeili reunoiltaan muodostuen lopulta miehen kuvajaiseksi. Kuvajaisen saadessa yhä enemmän piirteitä yhden variksen hermot pettivät, ja sitten koko parvi hajaantui silkan kauhun vallassa, kun mustina viuhtovien siipien pallo sulsi pakeneviksi linnuiksi.

Kuvajainen oli saaren omistaja. Vain kaksi viikkoa aiemmin hän oli ollut elävien kirjoissa ja köpötellyt asioillaan sinne tänne tapansa mukaan. Aivoverenvuoto oli katkaissut hänen elämänsä kuin teurastajan kirves, eikä mikään ollut sen jälkeen ollut ennallaan. Viimeiset kaksi viikkoa hän oli pohtinut elämäänsä, mutta ei enää miehenä vaan miehen kuvajaisena, joka oli pian lähdössä ajan ja paikan tuolle puolen. Juuri nyt, hetken verran,

pelkkä ajatus saattoi viedä hänet mihin tahansa elämänsä aikaan ja paikkaan. Hän pääsi yhä tutuille seuduille ja tuttujen ihmisten luokse, mutta hän olisi kaivannut vuorovaikutusta – ja juuri sitä hän ei saanut.

Nähdessään surevan leskensä krematoriossa hän oli ollut vähällä menettää järkensä – jos kuvajaiselle voi käydä niin. Hän oli seurannut tuhkan kätkemistä kotikaupunkinsa kirkkomaan pyhään multaan ja nähnyt nimensä kirjoitettavan kultakirjaimin arvokkaaseen graniittipaateen. Hän oli yrittänyt kertoa perheelleen, että ei ollut siinä pienessä kuopassa, mutta aina, kun hän meni seisomaan jonkun viereen, heitä vain puistatti ja he sanoivat: ”Äiti, se patteri pitäisi ihan oikeasti korjata.”

Hänen oli pakko myöntää, että Raamattu oli oikeassa ainakin yhdessä asiassa, nimittäin siinä, että se vertasi ihmisen elämää ruuhon: *Ja kun tuuli käy yli, ei häntä enää ole eikä hänen asuinsijansa häntä tunne.* Kylmä tuuli oli käynyt hänen ylitseen, ja nyt hänestä oli tullut se tuuli. Mutta nyt, seistessään rakkaan kesähuvilansa portailla, hän muovasi kuvajaisensa sen näköiseksi kuin oli ollut parhaissa voimissaan, kaksi vuotta ennen kuin jäi eläkkeelle johtajan paikalta: yhä täynnä elämää.

Hän leijui portaiden yläpäähän ja läpi lasiruudun, joka piti talven poissa kuistilta. Kävellä ei tarvinnut; hänestä tuntui, että soveliain tapa liikkua oli leijua hitaasti ja arvokkaasti. Häntä kauhistutti ajatella, että hän oli menossa huvilalle viimeisen kerran, mutta nyt ensimmäistä kertaa kuvajaisena. Hän päästi itsensä haihtumaan ulkoven läpi eteiseen.

Sisällä oli pimeää, koska ikkunat oli peitetty luukuin ja sähkö katkaistu, mutta se oli hänelle yksi ja sama. Hän loisti valoa kuin myrskylyhty, mutta lämmittävä sydäntä hänellä ei ollut. Kulkiessaan ohi eteisen korkean

peilin hän pysähtyi ihailemaan itseään. Elleivät seinälle nauiaan ripustetut vaatteet olisi kuultaneet hänen lävitseen, hän olisi pitänyt itseään komeana miehenä.

Olohuoneessa hän näki, että kaikki oli jätetty juuri sellaiseen kuntoon kuin hän oli vanhinta poikaansa neuvonut. Hänen sota-ajan kiikarinsa, jonka linssit olivat menneet vinoon niin ettei sillä pystynyt katselemaan kuin yhdellä silmällä, riippui poronsarvista kuten se oli riippunut jo neljäkymmentäneljä vuotta. Agatha Christiet ja Maigret't, jotka oli luettu ainakin tuhat kertaa, olivat siistissä rivissä sivupöydällä. Sadepäivän huvitukset, kolmentuhannen palan palapelit tunnetuista maalauksista, odottivat pinossa kirjahyllyn päällä käden ulottuvilla. Kaikki, mitä hän näki, oli hänestä hyvä; olisi mukavaa palata toukokuussa ja puhaltaa talven pölyt pois talosta, kääntää veneet taas oikein päin ja kantaa puut saunaan.

Paitsi että hän ei palaisi.

Ajatus iski häneen kuin veitsi ja tappoi hänet jo toisen kerran. Ei, kolmannen, sillä toisen kerran hän oli kuollut nähdessään vaimonsa murtuvan, kun tämä oli ymmärtänyt lesken elämän odottavan. Tai hetkinen! Entä se, kun hän oli nähnyt kaksi vanhaa ystäväänsä hautajaisissa, ja näille kahdelle oli valjennut, että he olivat ainoat jäljelle jääneet kahdenkymmenen neljän salskean nuorukaisen luokalta? Ja miten kävisi hänen rakkaalle saarelleen nyt kun hän ei enää olisi huolehtimassa siitä – pitäisikö suku sen vai myisikö pois?

Ihminen kuolee monta kertaa, hän mietti ajatellessaan itseään asettumassa rottinkiseen keinutuoliinsa huoneen nurkkaan, paikkaan josta näki luoteeseen kohti kesäyön auringonlaskua. Tänään aurinko ei enää laskisi; se oli kiertänyt kierroksensa eikä palaisi luoteen kantille en-

nen kesäkuuta. Mutta siinä istuessaan hän antoi ajatus-
tensa vaeltaa ja luoda uudelleen sen, mitä oli ollut.

Takkaan ilmestyi iloisesti palavan tulen ontto jäljitelmä säteilemään valon ja lämmön aaveita. Pitkä pirttipöytä oli hetkessä katettu kahdeksalle, ja kuvajaisen katsellessa seitsemän perheen ystävää ilmestyi tyhjäs-
tä ja asettui pöydän ääreen läpikuultavaksi elottomien harhakuvien näyttelyksi. Oli vuoden 1969 juhannus, ja ikkunaluukkujen sulaessa pois muistuma juhannusillan auringosta virtasi huoneeseen heikkona punaisena hoh-
teena. Äänet, jotka hän muisti – rupattelu, nauru, vitsailu ja improvisoidut puheet – tuntuivat täyttävän huoneen.

Paraati haipui pois yhtä nopeasti kuin oli ilmaantunut ja muuttui muistoksi ensimmäisen lapsenlapsen saapumisesta saarelle. Kuvajaisen eli ylpeän isoisän läpinäkyvä suu vetäytyi hymyn aaveeseen, kun hänen muistonsa saivat virrata ja muodostivat ohikiitävän hetken ajaksi korvikkeen todellisuudesta. Näkymät seurasivat toisiaan nopeassa tahdissa, mutta jokaisen uuden muiston myötä kuvajainen kävi entistä kärsimättömämmäksi. Näin-
kö tässä tosiaan kävi? Eikö jäljelle jäänyt mitään muuta kuin läpikuultavia hologrammeja? Eikö täällä ollut mitään, mitä hän olisi voinut koskettaa? Eikö ollut mitään, minkä hän olisi voinut ottaa mukaansa lähtiessään?

Hänen ajatuksensa kääntyivät saksalaiseen olutkolpakkoon, joka oli peitetty tinakannella ja koristettu kai-
verruksilla uhkeista neitosista tarjoilemassa Löwenbräuta. Se oli hänen suosikkinsa kaikista matkamuistoista: hän oli tuonut sen Münchenistä vuonna 1958, ja se oli monta vuotta ollut huvilalla kunniapaikalla: omalla pienellä korkealla hyllyllään, seinällä vastapäätä laskevaa aurinkoa. Kuvajainen kaipasi kolpakkoa käteensä, halusi tuntea sen painon ja hienot kaiverukset aivan kuin olisi

niin saanut elämänsä takaisin. Hänen kätensä kuitenkin kulkivat kolpakon paksujen keraamisten kylkien läpi liikkuttamatta sitä hiukkaakaan.

Hän kokosi kaikki voimansa ja keskittyi kolpakon nostamiseen. Hän yritti siirtää ainetta ja voimaa läpinäkyviin käsiin, jotka olivat painuneet kolpakon ympärille, ja hetken kuluttua se tuntui toimivan. Käsistä ei enää näkynyt läpi yhtä hyvin kuin ennen ja ne peittivät yhä suuremman osan kolpakosta taakseen. Kuvajainen tunsu voimiensa valuvan tähän turhaan ponnistukseen, mutta keskitti siitä huolimatta kaikki henkiset kykynsä kolpakkoon. Viimein se nousi hyllyltä ensin millimetrin, sitten kolme, lopulta täyden sentin.

Kun kuvajainen tajusi, että ei pidellyt kolpakkoa käsillään vaan ajatuksillaan, hänen oli pakko uupuneena ja harmissaan irrottaa otteensa. Kolpakko putosi takaisin paikoilleen, mutta koska se oli siirtynyt myös hiukan sivuun, kolahtus suisti sen alas hyllyn reunalta. Kuvajainen katseli kauhuissaan, kun se putosi kaksi metriä ilman halki ja iskeytyi puulattiaan, murskaantui törmäyksen voimasta ja levisi pieniksi sirpaleiksi keskellä keraamisen pölyn pilveä.

Kuvajainen katsoi vielä kerran kolpakon tinakantta. Sitten hän lähti pois täydessä ymmärryksessä siitä, että hänen viimeiset hetkensä tässä elämässä olivat käsillä, ja leijuessaan seinän läpi pihalle hän näki pienen kirkkaan valopisteen odottavan häntä siellä. Hän antautui valolle ja se imi hänet sisäänsä, ja hetken kuluttua jäljellä olivat vain talo, tummat männyt ja epäluuloisten varisten parvi yhden männyn oksilla.

Huvila asettui taas viettämään pitkää, yksinäistä talveaan.

Ja ajallaan tuli kevät ja sen myötä saapuivat osa-aikaiset maallemuuttajat.

”Voi ei! Katsokaa, mitä hiiret ovat tehneet!” yksi lapsista huudahti. ”Ne ovat rikkoneet isän kolpakon!”

”Ai pudottaneet sen hyllyltä? Täytyy virittää loukut. Minähän tiesin, että jotain unohtui. Ne olisi täytynyt panna jo talveksi”, vastasi toinen.

Mutta huvila tiesi totuuden.

Kissankultaa

Talvi 1902–1903 oli Oulussa ankara. Täällä Pohjois-Suomessa siinä ei ollut mitään erikoista, mutta lunta oli silti tavallista enemmän. Pohjanlahti jäättyi varhain, ja marraskuussa saattoi jo kulkea reellä Ruotsiin paksun jään poikki. Kun katselin puusta rakennettua kaupunkia korkealta tähytyspaikastani, neljännen kerroksen luokahuoneen ikkunasta, lumen peittämiä matalia taloja riitti silmäkantamattomiin, ja jokaiselta katolta nousi paksu savupatsas.

Seistessäni siinä ryhdikkäänä ja tärkkikaulus kaulasani, oppilaiden ahertaessa hiljaa selkäni takana, olin huoleton mies. Puurrettuani kuusi vuotta Helsingin yliopistossa olin valmistunut erinomaisin arvosanoin, ja vaikka Oulun lyseon biologian ja maantiedon opettajan virkaan oli ollut kaksitoista hakijaa, olin ollut varma, että paikka olisi minun. Niin myös kävi, ja ensimmäinen vuoteni lyseossa oli sujunut mainiosti. Olin jo muuttamassa kuukaudessa saanut mainetta vaativana mutta reiluna opettajana, ja lisäksi olin kuullut, että rehtori, kunnioitettu A. E. Fromm, oli kovin mielissään. Hänet tunnettiin ankaran kurin kannattajana, ja tein mielelläni työtä käskettyä.

Halusin rehtorilta muutakin kuin ammatillista suosi-

ota. Sattumoisin hänellä oli tytär nimeltä Annina, joka totisesti oli Oulun kaunein kukka. Häntä havittelivat kaikki kynnelle kykenevät poikamiehet sadan kilometrin säteellä, joten varteenotettavia kilpailijoita riitti. Muuan rikas kauppias, eräs kuuluisa merikapteeni, jopa tykistön majuri kaupungin varuskunnasta esiintyivät tietävästi hänen tanssikortillaan. Minulla oli kuitenkin suunnitelma, ja nyt ajattelin panna sen toimeen.

Kesän aikana biologian luokan kokoelmiin kuulunut teerikukko oli pilaantunut. Eläintentäyttäjän tekemän virheen vuoksi se oli alkanut haista selvästi mädältä, ja lukukauden alkaessa rehtori oli omakätisesti lähettänyt sen viimeiselle lennolleen suoraan roskakuormaan. Se oli ollut hänen silmäteränsä, yksi suurimmista koskaan ammutuista ja täytetyistä teeristä, ja sen höyhenpuku oli ollut virheetön. Mutta oli miten oli, kokoelmasta puuttui nyt tärkeä näyte.

Olin maatilalan poika, joten metsästys oli minulle toinen luonto. Sain ensimmäisen haulikkoni isältä kaksitoistavuotiaana, ja toin saalista kotiin likimain jokaiselta metsäretkeltäni. Viisitoistavuotiaana kaadoin jo hirviä, ja opiskeluvuosiinani sain saaliikseni jopa ahman, joka erehtyi tulemaan liian lähelle. Niinpä rehtori Frommin kaivatessa uutta teertä kokoelmansa kruunuksi ja täydennykseksi minä otin sen oikopäätä tähtäimeeni.

Tammikuun alkupuolelta ryhdyin kyselemään tietoja metsälintujen soidinpaikoista. Paikkakunnan asukkailla ei ollut suurtakaan halua paljastaa salaisuuksiaan uudelle tulokkaalle. Kaupunkia ympäröiviin metsiin tekemiäni retkien ja erään ylenmäärin olueen viehtyneen eränkävijän puheiden perusteella minulla oli kuitenkin kelpo käsitys siitä, minne suunnata, kun soitimen aika olisi käsillä.

Tänä maaliskuisena lauantaina yllätin VII C -luokan oppilaat ilmoittamalla, että he saisivat lähteä kotiin puoli tuntia etuajassa, jo puoli kahdeltatoista, koska minulla oli muuta tekemistä. Heti heidän livistettyään koulun alueelta seurasin heidän esimerkkiään ja menin kotiin. Söin varhaisen päivällisen, ja sitten otin kiväärin, sukset ja ennalta pakkaamani repun ja astuin ulos Kirkkokadulle. Kulkijoita jalkakäytävällä väistellen suuntasin pohjoiseen ja ylitin Oulujoen Tuiran siltoja pitkin. Käännyin joenvarteen kaakon suuntaan ja lähdin hiihtämään metsään.

Päivänvaloa oli jäljellä kuusi tuntia, ja käytin sen tarkkaan hyväkseni. Pimeän tullessa olin jo kaukana erämaassa, siellä missä ei enää kuulunut koiran haukkua tai tuntunut savun hajua kenenkään piipusta. Sellainen elämä oli minulle mieleen: tahtoni oli luja ja tiesin, että tulisin toimeen omin päin. Kun valmistauduin lähtemään suuren joen rannasta, loin siihen vielä silmäyksen sen levätessä unten mailla, niin paksun jää- ja lumipeitteen kesyttämänä, että musta vesi pilkisti näkyviin vain vahvimpien pyörteiden kohdalla. Käännyin vasemmalle ja suuntasin pohjoiseen halki avaran suon, joka kesällä olisi mahdoton kulkea mutta tarjosi nyt minulle suoran tien päämäärääni.

Aavan toisella reunalla pysähdyin rakentamaan laavun. Keräsin polttopuuta yön varaksi ja sytytin nuotion. Viritin porontaljat kuusenoksien varaan, vedin lisää villaa päälleni ja pian minun oli mukavasti lämmin. Metsän pimentyessä ympärilläni söin tukkijätjän illallisen. Kävin nukkumaan yhdeksältä aikomukseni herätä kolmelta aamuyöllä.

Minulla on aina ollut vahva sisäinen kello, ja havahduin kymmentä yli kolmelta. Pakkasin tavarani ja lähdin

kohti itää retken viimeiselle taipaleelle. Jos tiedonantajani kertomaan saattoi luottaa, siellä olisi pieni, melkein ympyrän muotoinen turvesuo, joka olisi täynnä kiihkossaan soidintavia teeriä. Hiihtelin verkalleen. Paksun hangen turvin pystyin lähestymään suota täysin äänettömästi, ja pidin tarkan vaarin siitä, että pysyin kaukana käppyräisistä männyistä, joiden hauraat oksat olisivat murtuessaan paukahtaneet kuin kivääri.

Lähestyessäni suota olin ällikällä lyöty nähdessäni vieraan ja vastikään hiihdetyn ladun. Toinen hiihtäjä oli tullut oikealta puoleltani ja suunnannut suoraan kohti määränpäätäni. Se harmitti minua. Olin kuvitellut olevani niin kaukana asutuksesta, että näyttämö olisi kokonaan minun. Nyt joku muukin oli hiihtänyt samaan suuntaan, ja lisäksi hän oli vetänyt ahkiota perässään. Hän aikoi siis olla erällä aikansa, joten hän saattoi olla jopa ammattimetsästäjä. Siitä huolimatta jatkoin matkaa. Ehkäpä lintuja riittäisi molemmille.

Puoli tuntia myöhemmin näin ensimmäiset merkit suosta, jota kohti pyrin. Samaan aikaan huomasin toisen hiihtäjän. Hän oli kaatanut pari pientä kuusta ja rakentanut itselleen suojan metsänreunaan. Pian erotin jo hänen ahkionsa ja suksensa, mutta hän ei ollut vielä huomannut minua. Pysähdyin tarkastelemaan kokonaiskuvaa ja otin sen jälkeen kenttäkiikarini esiin.

Suunnilleen kahdensadan metrin päässä näin kymmenittäin teeriä antautuneena tuliseen soidintanssiinsa. Kukot kilpailivat sekä höyhenpukujensa loistolla että käymällä päätä pahkaa toistensa kimppuun, kun taas ruskeat kanat kiertelivät taistelutannerta sen näköisinä kuin olisivat viis veisanneet moisista menoista. Uusia lintuja lensi paikalle ja laskeutui keskelle kamppailun tuoksinaa, ja ovelat nuoret kukot kokeilivat onneaan

vanhojen mestarien luota eksyneiden kanojen kanssa. Linnut olivat niin kamppailunsa lumoissa, että eivät olisi huomanneet minua missään tapauksessa. Löytämäni apaja vaikutti loistavalta, mutta kilpailija harmitti minua. Hivuttauduin lähemmäs katsomaan häntä.

Aseita en erottanut. Sen sijaan mies näytti makaavan pitkällään niin, että hänellä oli edessään matalan kolmijalan varaan nostettu puinen laatikko. Päästessäni hänen viereensä ymmärsin, että se oli kamera. Sellaista linssiä en kuitenkaan ollut yhdessäkään kamerassa nähnyt. Se työntyi esiin lakatun laatikon etureunasta pitkänä kuin kävelykeppi mutta käsivarren paksuisena, ja se oli tehty messingistä. Miehen pää oli kangashupun alla, mutta hän kuuli minun tulevan. Hän perääntyi hitaasti pois kameransa luota ja viittasi minua käymään pitkäkseni viereensä.

”Hyvää päivää! Melkoinen näytös, vai mitä?” hän kuiskasi.

”On tosiaan”, kuiskasin takaisin.

Hän nosti kätensä maasta ja lausui matalalla, sointuvalla äänellä: ”Van Helsing. Jacob Van Helsing, valokuvaaja. Hauska tutustua. Hetkinen, annan teille korttini.”

”Juho Koskela, opettaja, hauska tutustua niin ikään.” Panin kortin taskuuni. Olin kuullut Van Helsingistä. Kaupunkilaiset puhuivat paljon hänen lahjoistaan ja tungeksivat hänen ateljeeseensa.

Kun muodollisuudet oli hoidettu, otin kiväärini esille, kun taas hän hivuttautui takaisin kameransa luokse. Sitten hän viittasi minua polvistumaan, ja katsoessani kameraa hän nosti kangasta ja näytti lasilevyn minulle. Olin äimistynyt. Hänen kameransa toisti linnut himmeällä lasilevyllä nyrkin kokoisina, vaikka ne olivat kaukana. Otin kiikarini ja tähystin niitä kohti, mutta hänen

kameransa kuva oli parempi kuin mihin kiikari pystyi.

”Onpa teillä välineet”, sihahtin.

”Tämä laite on todella hyvä. Rakensin tätä kokonaisen vuoden, mutta saapa sillä kuvia”, hän vastasi.

”Mutta ei kai sentään liikkuvista linnuista? Kai teidän täytyy löytää istuva lintu ja sitten vain toivoa, että se ei lähde lentoon valotuksen aikana?”

”Olen puuhaillut myös kemikaalien parissa. Kuvani ovat aina veitsenteräviä. Minun kamerani on maailman nopein.”

En tiedä, ärsyttikö minua hänen varmuutensa kameran erinomaisuudesta vai se, että hän oli ehtinyt apajalle ennen minua, mutta annoin takaisin: ”Silti ette sentään voi viedä saalistanne kotiin ja syödä sitä.” Olisin halunnut ampua, mutta linnut olivat liian kaukana, kiväärini varman kantaman ulottumattomissa. Aloin valmistella lähtöä kiertääkseni suon laitaa ja päästäkseni niiden kimppuun sivusuunnasta.

”Mutta tosiaan! Eipä ole moittimista myöskään teidän kiväärissänne. Tuo on Winchester, vai kuinka?” Sanat tulivat minulle yllätyksenä. Kovinkaan moni ei olisi tunnistanut rakasta asettani.

”Niin on. Tämä on .22-kaliiperin Winchester. Sain sen sedältäni, kun hän ei vanhuuttaan enää jaksanut käydä metsällä. Hän oli ampunut sillä vain muutaman kerran.”

”Tuollaisella kiväärillä osutte varmaankin lintuun kuin lintuun”, hän sanoi ja siristi silmiään kuin tähdätäkseen.

”En näin kaukaa. Yritän kiertää sivummalle. Mutta oli hauska tavata”, kuiskasin ja aloin tehdä lähtöä.

Van Helsing viittasi minua odottamaan ja käänsi kameraansa aavistuksen verran. ”Olisiko tuo teerikukko se, mitä teillä on mielessä”, hän sanoi ja pyysi minua katsomaan. Kameran lasilevyllä oli uljain koskaan näke-

mäni lintu. Ylösalaisin totta kai, mutta siitä huolimatta ymmärsin, että se oli mitä upein yksilö. Tähystin paljain silmin, mutta en erottanut sitä muiden joukosta. Van Helsing osoitti taas lasia.

Katsellessani lintua se lähti lentoon ja katosi kameran lasilta. Kohautin olkiani, mutta sitten Van Helsing osoitti etuvasemmalla kohoavaa puuta. Siellä, paljaalla koivunoksalla, istui sama teeri. Se pörhisteli pyrstösulkiin ja levitti siipensä ja käyttäytyi muutenkin kuin olisi ollut kukkona tunkiolla. Minulta pääsi huokaus. ”Tuo lintu olisi minulle unelmieni saalis”, sanoin pikemmin itsekseni kuin Van Helsingille.

”Kokeilkaa josko onnistutte.”

”Ei, se on liian kaukana, ja jos yritän hiihtää tuonne, se huomaa minut ja lentää pois ennen kuin pääsen tarpeeksi lähelle.”

”Kuinka kaukaa osuisitte?” hän kysyi.

”Sadasta metristä, korkeintaan sadasta ja kahdestakymmenestä. Nyt on aika työntä. Mutta tuo lintu on ainakin kahdensadan metrin päässä.”

Van Helsing kurkisti kameraansa ja suuntasi sen kohti lintua. Sitten hän käänsi kameraa vasemmalle, ja suuri teerikukko nousi silmiäni edessä siivilleen ja räpisteli toiseen puuhun lähemmäs meitä. Katselin sitä, kun se kaarteli hetken ja asettui sitten kuusenlatvaan ehkä sadankolmenkymmenen metrin päähän. En voinut uskoa silmiäni: nyt se oli pisimmän koskaan yrittämäni laukuksen ääri rajoilla.

”Kokeilkaapa nyt.”

”Minua pelottaa, että näin kaukaa en osu tai vain haavoitan sitä. Tältä etäisyydeltä sen voi tappaa vain täydellinen laukaus.”

”Enpä arvannut teitä mieheksi, joka kaihtaa haasteita”,

Van Helsing sanoi.

”Päätökseni johtuu siitä, että kunnioitan saalista, ei siitä, että kaihtaisin haasteita”, vastasin.

”Lyökäämme sitten pieni veto. Jos saatte linnun ammuttua tältä matkalta, otan teistä ilmaiseksi muotokuvan ateljeessani.”

”Ja jos en onnistu?”

”Tarjoatte minulle päivällisen Raittiusseuran talolla.”

Sellaiseen haasteeseen kannatti tarttua. Muotokuva maksaisi viisinkertaisesti päivällisen hinnan. Sitä paitisi minua oli joskus onnistanut pitkältäkin matkalta. Puntaroin asiaa hetken ja sanoin sitten: ”Sovittu.” Hiljaa mielessäni ihmettelin lintua, jota olin ampumassa – miksi se oli tullut lähemmäs?

Van Helsing katseli, kun työnsin patruunan kiväärini lukkoon ja valmistauduin ampumaan. Otin linnun tähtäimeen ja korotin sitten piippua etäisyyden vuoksi. Niin pitkällä matkalla luoti putoaisi ehkä kaksikymmentäviisi senttimetriä. Hengitin hitaasti ja syvään, jotta tähtäin sai asettua. Lausuin pienen rukouksen mielessäni, mutta juuri samalla hetkellä lintu lehahti siivilleen ja siirtyi hiukan sivummalle. Laskin kiväärin piipun.

”Tuo ei toden totta auta teitä nyt”, uusi ystäväni sanoi. Minun oli pantava aseeni pois, kun kuulin hänen vaimen sanansa. Oliko hän uskovainen mies niin kuin minäkin ja olisiko hänkin rukoillut sellaisessa tilanteessa – vai minkä vuoksi hän sekaantui ajatuksiini?

Tähtäsin taas aivan yhtä huolellisesti kuin viimeksi. Tunsin Van Helsingin katseen kasvoillani, kun puristin hitaasti liipaisinta. Laukaus kajahti ja palasi kaikuna talvisesta metsästä. Teeret pyrähtivät kauhuissaan pakoon, ja äkkiä suo näytti täyttyvän siivistä kuin nostaakseen itsensä lentoon jäisestä maasta. Aloilleen jäi vain uljas

vanha kukko, jota olin ampunut. Se käänsi päätänsä, avasi siipensä kuin lentääkseen pois, taittoi ne sitten ja puto- si latvasta oksalta toiselle poukkoillen kunnes tömähti maahan.

”Bravooooo!” Van Helsing sanoi. *”Ein Meisterchuss!”*

Olin kuin puulla päähän lyöty. En ollut ikimaailmas- sa kuvitellut onnistuvani. Panin sukset jalkaan ja lähdin hiihtämän lintua kohti. Lumi pölyysi valkoisina pilvinä rynnätessäni sen luokse. Pääsin hetkessä kuuselle, jon- ka juurella se makasi liikkumatta. Katsoin sitä ja näin elämän sammuvan sen silmistä. Se avasi ja sulki nok- kansa kerran, ja sitten se oli kuollut. Otin sen hangesta ja käännyn lähteäkseeni takaisin, mutta jokin sai minut vielä katsomaan olkani yli.

Hanki näytti koskemattomalta lukuun ottamatta yhtä ainoaa mustaa sulkaa kuopassa, jonka lintu oli pudotes- saan tehnyt; pisaraakaan verta ei ollut missään.

Palasin Van Helsingin luo. ”Onneksi olkoon”, hän sa- noi. ”Tulkaa ateljeeseeni milloin teille vain sopii, niin lunastan vetoni. Ja tosiaan, tuokaa jotain rekvisiittaa – vaikkapa tuo kivääri.” Hän ojensi kätensä ja puristin sitä. Oli niin kylmä, että lintu oli alkanut jo jäähtyä, ja kun olin viimein valmis lähtemään kotiin, se oli umpijääs- sä. Se ei kaivannut samanlaista käsittelyä kuin lämpi- mämmällä säällä. Ripustin sen reppuuni ja hyvästelin Van Helsingin, joka jäi ottamaan vielä muutaman ku- van. Hän heilautti minulle kättään, kun käännysin vielä kerran katsomaan häntä ja lähdin sitten täyttä höyryä kotiin.

Paluumatka vei kahdeksan ja puoli tuntia. Kotimat- ka taittuu aina nopeammin, ja pidin vielä aivan erityistä kiirettä, koska halusin saada linnun täyttäjälle mahdol- lisimman pian. En aikonut uskoa sitä kenelle tahansa